

Nr 42.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1942 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckta motioner om ändring av gällande bestämmelser om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, m. m.

I nedannämnda fyra inom andra kammaren väckta motioner, vilka hänvisats till bankoutskottets förberedande handläggning, hava förslag framställtts därom, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i olika avseenden beträffande rätten till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.

I *motionen II: 7* hemställer herr *Paulsen* jämte tre av andra kammarens övriga ledamöter, att riksdagen måtte besluta hemställa till Kungl. Maj:t om utredning och förslag till vissa i motionen angivna hjälpatgärder, då värnpliktiga drabbats av skada eller avlidit.

I *motionen II: 43* hemställer herr *Thapper*, »att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om skyndsam utredning av de bestämmelser efter vilka ersättning utgår till de värnpliktiga som ådraga sig olycksfallsskada eller sjukdom under sin militärtjänstgöring, så att de belopp efter vilka ersättningen beräknas bättre anpassas efter deras civila löneförhållanden.»

I *motionen II: 70* hemställer herr *Andersson* i Södergård jämte åtta av andra kammarens övriga ledamöter, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam utredning beträffande ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, i sådana fall då den, vilken blivit dömd till skadevållandet, saknar medel att gälda skadeståndet, samt att för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.»

I *motionen II: 150* hemställer herr *Spångberg* jämte fyra av andra kammarens övriga ledamöter, »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsam utredning rörande sådan ändring av förordningen om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, att ersättning må kunna utgå då sjukdom eller dödsfall inträffat i samband med militärtjänstgöring, även om det kan anses att sjukdomen eller döds-

fallet föranletts av annan orsak än militärtjänstgöringen, samt för riksdagen framlägga det förslag, som av utredningen föranledes.»

Beträffande motiveringen för de sålunda framställda förslagen får utskottet hänvisa till innehållet i motionerna.

Över förevarande motioner har utskottet i vederbörlig ordning införskaftat utlåtande från *riksförsäkringsanstalten*.

Innan anstalten ingått på de i motionerna behandlade spörsmålen har anstalten inledningsvis redogjort för huvudinnehållet av de viktigare nu *gällande bestämmelserna i ämnet*. Anstalten har därvid anfört följande:

Nu gällande särskilda bestämmelser om ersättning för skador och sjukdomar, ådragna under militärtjänstgöring, äro främst meddelade i förordningarna den 18 juni 1909 (nr 89) och den 18 juni 1927 (nr 234) om ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Den senare förordningen äger tillämpning på kroppsskador, som under militärtjänstgöring i fredstid drabba värnpliktiga och i 2 § i förordningen omförmälda fast anställda. Genom denna förordning, som trädde i kraft den 1 januari 1928, upphävdes förordningen den 18 juni 1909, dock att ersättningsanspråk, som grundas på olycksfall, som inträffat eller sjukdom, som yppats före den 1 januari 1928, fortfarande bedömes enligt de äldre bestämmelserna. Med avseende på ersättningar till fast anställda i anledning av olycksfall före ikraftträdandet av 1927 års förordning gäller, att ersättningsrätten regleras av ej blott 1909 års förordning utan även lagen den 17 juni 1916 (nr 235) om försäkring för olycksfall i arbete.

Rätten till ersättning för sjukdom enligt 1927 års militärsättningsförordning regleras av bestämmelser i 19 § 1 mom. i förordningen. Beträffande sjukdom, som yppas under tjänstgöringen, gäller att sjukdomen skall anses vara ådragen under tjänstgöringen — och sålunda medföra rätt till ersättning — därest skälig anledning ej finnes att antaga, att sjukdomens framträdande föranletts av annan orsak än tjänstgöringen och att denna icke väsentligen bidragit därtill. Sjukdom, som icke yppats under tjänstgöringen, skall anses vara ådragen under denna, såvida tjänstgöringen skäligen kan antagas hava väsentligen bidragit till sjukdomen.

Sjukpenning, livränta och begravningshjälp bestämmas enligt 1927 års militärsättningsförordning i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst efter samma regler, som gälla enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete. Beträffande de fast anställda äro jämväl i fråga om den årliga arbetsförtjänstens beräkning grunderna i olycksfallsförsäkringslagen tillämpliga. I enlighet härmed må den årliga arbetsförtjänsten för fast anställd, såvitt angår ersättning för skada eller sjukdom, ådragen efter ingången av år 1942, beräknas till högst 3 900 kronor. För värnpliktiga gäller däremot, att arbetsförtjänsten skall beräknas till vissa i 8 § angivna belopp, nämligen för mera kvalificerade kategorier till 2 160 kronor och för övriga till 1 764 kronor. Av de till beredskapstjänstgöring inkallade värnpliktiga är flertalet att hänföra till den förra gruppen. Efterföljande tabell belyser storleken av ersättningarna, inklusive det dyrtidstillägg å 30 procent, som jämlikt bestämmelser i förordning den 19 december 1941 (nr 943) och kungl. brev samma dag utgår å sjukpenning eller livränta i anledning av olycksfall eller sjukdom, som drabbat värnpliktig efter den 31 augusti 1939:

	arbetsförtjänst 2 160 kronor	arbetsförtjänst 1 764 kronor
hel sjukpenning för dag	5: 20	4: 55
årlig livränta vid total invaliditet	1 872: —	1 528: 80
årlig livränta vid hjälplöshet, högst	2 808: —	2 293: 20
årlig livränta till änka (om högst 2 barn fin- nas)	702: —	573: 30
årliga livräntor till änka och 1 barn	1 170: —	955: 50
årliga livräntor till änka och 2 barn	1 638: —	1 337: 70
årliga livräntor till änka och 3 eller flera barn..	1 872: —	1 528: 80
årlig eventuell livränta till föräldrar, högst	702: —	573: 30
begravningshjälp	250: —	250: —

Genom förordning den 28 juni 1941 (nr 591) om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada, har föreskrivits, att familjebidrag må kunna tills vidare utgå till värnpliktig, som under tjänstgöring, varunder krigsfamiljebidragsförordningen den 17 april 1940 (nr 223) varit å honom tillämplig, drabbats av kroppsskada medförande rätt till ersättning jämlikt 1927 års militärsättningsförordning. Bidrag må utgå för tid, varunder den värnpliktige är berättigad till sjukpenning eller livränta, motsvarande minst nedsättning av arbetsförmågan med hälften. Rörande bidragen gälla i tillämpliga delar krigsfamiljebidragsförordningens bestämmelser med vissa avvikelser, däribland föreskriften, att familjepening i sin helhet utgår efter behovsprövning samt att hustru (husföreståndarinna) med avseende på familjepennings högsta belopp jämställas med annan familjemedlem över sexton år. För tid, då sjukpenning utgår, må familjebidrag av samtliga former utgivas, under det att jämte livränta allenast bidrag i form av familjepening må utgå. Familjepening må utgivas med följande högsta belopp per dag:

	ortsgrupp I	ortsgrupp II	ortsgrupp III
för familjemedlem över 16 år	1: 25 kr.	1: 50 kr.	1: 75 kr.
för familjemedlem under 16 år	0: 85 »	0: 95 »	1: 05 »

Beträffande ersättningarna jämlikt 1909 års militärsättningsförordning må allenast nämnas, att sjukhjälp utgår med 3 kronor för dag och att årliga livräntan vid total invaliditet utgör 900 kronor.

Enligt förordningen den 19 december 1941 (nr 942) angående dyrtidstillägg åt vissa livrätetagare enligt lagen om försäkring för olycksfall i arbete m. m. utgives dyrtidstillägg med 15 procent å livränta jämlikt, bland andra författningar, 1909 eller 1927 års militärsättningsförordning i anledning av olycksfall, som inträffat eller sjukdom, som yppats före den 1 januari 1941, dock att dyrtidstillägg ej utgår å livränta efter lägre invaliditetsgrad än 30 procent. Genom ovanberörda, samtidigt med förordningen den 19 december 1941 utfärdade kungl. brev har, med stöd av riksdagens bemyndigande, förordnats om sammanlagt dyrtidstillägg med 30 procent å sjukpenning eller livränta i anledning av olycksfall eller sjukdom, som drabbat värnpliktig under tiden från och med den 1 september 1939 till 1940 års ingång.

Beträffande *de i motionerna framställda förslagen* har riksförsäkringsanstalten anfört:

Bestämmelserna i 1927 års militärsättningsförordning äro avsedda för fredsförhållanden och därför enligt sakens natur i vissa avseenden icke lämpade för nuvarande extraordinära läge. Förslag till bestämmelser om ersättning för kroppsskador, som under krig och vissa beredskapstillstånd drabba bland andra krigsmaktens personal, har framlagts av sociala försvarsberedskapskommittén i dess år 1941 avgivna betänkande, del III, med förslag till krigspensionsförordning m. m. (statens off. utredn. 1941: 1). I proposition nr 290 till 1941 års riksdag med förslag till, bland annat, ovanberörda förordning om familjebidrag åt värnpliktiga med flera, vilka drabbats av kroppsskada, uttalade föredragande departementschefen, att de i kommittéförslaget behandlade frågorna i följd av sin synnerligen komplicerade natur tarvade ytterligare överväganden och att förslaget till familjebidragsbestämmelser åsyftade en tillfällig förbättring av förmånerna i avvaktan på utarbetandet av slutliga bestämmelser. Enligt vad riksförsäkringsanstalten inhämtat läser förslag till definitiva bestämmelser komma att föreläggas den nu samlade riksdagen.

Därest frågan om ersättning under krig och beredskapstillstånd skulle komma att lösas utan omarbetning i anslutning därtill av 1927 års militärsättningsförordning torde enligt anstaltens mening en särskild revision av bestämmelserna i nämnda författning bliva påkallad. Redan för en anpassning av bestämmelserna efter 1941 års värnpliktslag erfordras vissa ändringar, enär stadgarna i 8 § i 1927 års militärsättningsförordning om de värnpliktigas hänförande till skilda ersättningsklasser bygga på tjänstgöringsskyldighetens omfattning enligt äldre värnpliktslag. Revisionen bör jämväl inbegripa en viss granskning av bestämmelserna med beaktande av bland annat de synpunkter, som kommit till uttryck i förevarande motioner. Det torde emellertid vara tydligt, att det under utarbetande varande förslaget till bestämmelser för krigs- och beredskapstillstånd kan väntas förutsätta ståndpunktstaganden från statsmaktens sida av väsentlig betydelse jämväl för en revision av fredstidsbestämmelserna.

I *motionen nr 7* har anförts, bland annat, *dels* att frågan om ersättningsans storlek i de fall, där föräldrar till skadad eller avlidnen värnpliktig varit eller kunnat bliva beroende av den avlidne, bör komma under omprövning, *dels* att nu utgående begravningshjälp i anledning av värnpliktigs död synes vara alltför låg.

Motionärerna erinra därom, att Kungl. Maj:t genom beslut av 1941 års riksdag erhållit bemyndigande att tilldela efterlevande efter person, som avlidit under krigstjänstgöring, tillägg å författningssenligt utgående ersättning med belopp, högst motsvarande skillnaden mellan sagda ersättning och efterlevandepension enligt sociala försvarsberedskapskommitténs förslag till krigspensionsförordning. I detta sammanhang må anföras, att numera utgående dyrtidstillägg å ersättningarna enligt 1927 års militärsättningsförordning medfört sådan förhöjning av efterlevandeersättningarna, att tillägg med stöd av riksdagens förenämnda bemyndigande allenast i ett eller annat fall kan ifrågakomma. Såvitt för anstalten är känt, har ej heller i något fall fråga om utgivande av dylikt tillägg varit föremål för Kungl. Maj:ts prövning.

Jämlikt 7 § i 1927 års militärsättningsförordning må liksom enligt motsvarande stadgande i olycksfallsförsäkringslagen livränta tillerkännas föräldrar allenast under förutsättning, att föräldrarna varit för sitt uppehälle väsentligen beroende av den avlidnes arbete. Med anledning av vad i

motionen anförts må framhållas, att vid livräntas tillerkännande hänsyn tages icke allenast till direkt underhåll från den avlidne utan även till sådant bistånd, som denne lämnat till exempel i form av arbete för föräldrarnas räkning utan ersättning eller mot lägre ersättning än som motsvarar värdet av arbetet. Där föräldrarnas arbetsförmåga icke är till följd av sjukdom, hög ålder eller annan anledning nedsatt eller där de eljest icke varit för sitt uppehälle väsentligen beroende av den avlidnes arbete, kan livränta enligt gällande bestämmelser icke tillerkännas dem. Enligt riksförsäkringsanstaltens mening måste det vara i hög grad vanskligt att vid tillerkännande av ersättning, som är avsedd att utgå för livstiden, taga i betraktande möjligheten av inträffande försämring eller förbättring av vederbörandes förmåga att själv försörja sig. Visserligen har i krigsfamiljebidragsförordningen intagits bestämmelse, att familjebidrag kan utgå icke blott för det fall, att värnpliktig vid tiden för inkallelsen i väsentlig mån bidragit till familjemedlems underhåll, utan även därest underhållsskyldigheten inträtt senare och den värnpliktige skäligen kan antagas hava skolat bidraga, om ej inkallelsen mellankommit. Familjebidraget fastställs emellertid till skillnad från livränta allenast för kortare tid och skall omprövas, så snart förhållandena föranleda därtill.

Beträffande begravningshjälpens storlek må framhållas, att gällande stadganden trätt i kraft så sent som vid innevarande års ingång. Enligt anstaltens mening kan nu utgående belopp, 250 kronor, anses vara tämligen tillfredsställande. Vidare må erinras, att enligt föreskrift i 9 § i krigsavlöningsreglementet den 15 juni 1939 (nr 278) skola, där begravning sker genom dödsboets försorg, för fredstid gällande bestämmelser om begravningshjälp äga tillämpning. I följd av sagda föreskrift skall, då värnpliktig avlider under tjänstgöring, varunder krigsavlöningsreglementet varit å honom tillämpligt, begravningshjälp enligt 8 § i kungl. brevet den 19 december 1941 med bestämmelser om sjukvård åt värnpliktig under militärtjänstgöring i fredstid m. m. utgivas av militär myndighet med 250 kronor. Har genom myndighetens försorg vidtagits åtgärder för den avlidnes begravning, må för täckande av kostnaderna disponeras högst 125 kronor, och skall återstoden utbetalas till dödsboet. I fall, där begravningshjälp sålunda utgivits av militär myndighet, kan jämlikt 11 § i 1927 års militärsättningsförordning sådan hjälp enligt förordningen ej utbetalas. Utöver nyssnämnda begravningshjälp från militär myndighet må emellertid efter vederbörande centrala förvaltningsmyndighets bestämmande i förekommande fall av statsmedel bestridas kostnader för transport av stoftet till den avlidnes hemort eller, med viss inskränkning, till annan ort.

Enligt riksförsäkringsanstaltens mening bör med den i motionen föreslagna utredningen i vart fall anstå i avvaktan på det under utarbetande varande förslaget till ersättningsbestämmelser för krig och beredskapstillstånd.

Den i motionen nr 43 föreslagna utredningen avser åvägabringande av en bättre anpassning av de värnpliktigas ersättningsbelopp efter deras civila löneförhållanden. I motiveringen har framhållits, bland annat, att högsta sjukpenningen för värnpliktig utgör, inräknat dyrtidstillägg, 5 kronor 20 öre för dag, under det att sjukpenning enligt olycksfallsförsäkringslagen numera kan utgå med 7 kronor för dag.

Vid tillkomsten av 1927 års militärsättningsförordning ansågos avgörande principiella och praktiska betänkligheter tala emot ett avvägande av de

värnpliktigas ersättningar i förhållande till deras civila arbetsförtjänst. Riksförsäkringsanstalten finner för sin del alltför den i gällande bestämmelser stadgade enhetliga beräkningen av de värnpliktigas arbetsförtjänst vara i princip riktig och anser jämväl, att en differentiering av ersättningarna efter de värnpliktigas civila inkomstförhållanden knappast låter sig utan betydande olägenheter praktiskt genomföra.

I likhet med motionären finner riksförsäkringsanstalten angeläget vara, att de värnpliktigas förmåner vid olycksfall eller sjukdom icke framstå som alltför oförmånliga i jämförelse med de ersättningar, som enligt olycksfallsförsäkringslagen tillkomma under förvärsarbete skadade personer. Emellertid må framhållas, att vid jämförelsen mellan ersättningarna till värnpliktiga och förmånerna enligt olycksfallsförsäkringslagen jämväl de till värnpliktiga utgående familjebidragen måste tagas i betraktande. Sammanlagda förmånerna för dag till värnpliktig, vilken åtnjuter sjukpenning enligt militärsätningsförordningens högre ersättningsgrupp samt familjepening för hustru och ett barn med maximibeloppet, utgöra å billigaste ort 7 kronor 30 öre och å dyraste ort 8 kronor. Härtill kan komma jämväl bostadsbidrag och andra former av familjebidrag. De värnpliktigas förmåner kunna förty avsevärt överstiga ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen.

Bestämmelserna om familjebidrag till skadade värnpliktiga äga som ovan nämnts tillämpning allenast, därest krigsfamiljebidragsförordningen varit tillämplig på den värnpliktige under tjänstgöringen. Utredning rörande förbättring av ersättningarna i anledning av olycksfall eller sjukdom under reguljär tjänstgöring i fredstid torde emellertid icke böra åvägabringas, innan statsmakternas beslut angående ersättningsbestämmelser för krigs- och beredskapsförhållanden blivit fattade.

I förevarande sammanhang må nämnas, att skäl synas tala för en förbättring av ersättningarna jämlikt 1909 års militärsätningsförordning samt av dyrtidstilläggen i de fall, där tillägg å ersättning enligt nämnda förordning eller 1927 års förordning utgår med allenast 15 procent. Riksförsäkringsanstalten har i ett flertal fall fått emottaga hänvändelser från ersättningsstagare, som ställt sig oförstående till att dyrtidstilläggen i fråga om värnpliktiga utgå efter olika grunder, beroende på tidpunkten för skadans uppkomst eller sjukdomens framträdande. Beträffande ersättningarna enligt 1909 års militärsätningsförordning synas livräntornas förhållandevis låga belopp utgöra ett särskilt skäl för höjning av dyrtidstilläggen. Anstalten har under övervägande att till Kungl. Maj:t avgiva förslag till de ändringar i dyrtidstilläggsbestämmelserna, vartill de vid tillämpningen gjorda erfarenheterna kunna giva anledning.

I *motionen nr 70* avsedda fall, där utdömt skadestånd i anledning av kroppskada under militärtjänstgöring icke utgått, emedan den till skadan vållande ej kunnat erlägga detsamma, hava såvitt för riksförsäkringsanstalten är känt, varit endast sällan förekommande. På grund härav synes icke vara erforderligt att författningsmässigt reglera de åtaganden, vilka må från det allmännas sida ifrågakomma utöver utgående ersättningar enligt gällande bestämmelser. Det synes anstalten lämpligare, att dylika ersättningsfrågor, liksom hittills skett, av Kungl. Maj:t upptagas till prövning från fall till fall. I *motionen* föreslagen utredning är därför enligt anstaltens mening icke påkallad.

I *motionen nr 150* har föreslagits utredning rörande sådan ändring av bestämmelserna i 1927 års militärsätningsförordning, att ersättning må

kunna utgå, då sjukdom eller dödsfall inträffat i samband med militärtjänstgöring, även om det kan anses att sjukdomen eller dödsfallet föranletts av annan orsak än tjänstgöringen.

Enligt bestämmelserna i 19 § 1 mom. i 1927 års militärsättningsförordning, för vilkas innehåll ovan redogjorts, gälla olika regler beträffande sjukdomar, som yppats under, respektive efter tjänstgöringen. Innebörden av bestämmelserna kan beträffande sjukdom, som yppats under tjänstgöringen, anses vara, att samband mellan tjänstgöringen och sjukdomen presumeras föreligga, för såvitt icke starka skäl tala mot ett dylikt samband. För rätt till ersättning i anledning av sjukdom, yppad under tjänstgöringen, kräves förty icke, att samband med tjänstgöringen ådagalägges eller göres i övervägande grad sannolikt.

En uttömmande redogörelse för den praxis, som utvecklats vid tillämpningen av bestämmelserna i 19 § i förordningen, skulle här föra för långt. Enligt riksförsäkringsanstaltens mening måste emellertid på grundval av de vid tillämpningen vunna erfarenheterna starkt ifrågasättas, om tillräckliga skäl för en uppmjukning av bestämmelserna föreligga. I detta sammanhang må erinras om vad anstalten i detta avseende anfört i sitt den 27 februari 1941 avgivna underdåniga utlåtande över sociala försvarsberedskapskommitténs förslag till bestämmelser för krig och beredskapstillstånd. Kommittén hade med avseende på sjukdom, som yppades under krigstjänstgöring senare än trettio dagar efter tjänstgöringens början, föreslagit, att ersättning skulle utgivas utan prövning av sambandet mellan tjänstgöringen och sjukdomen. Med anledning härav framhöll riksförsäkringsanstalten, att det enligt anstaltens mening icke kunde anses försvarligt att införa en sådan ersättningsprincip. Därvid underströk anstalten de avsevärda ekonomiska konsekvenser, som skulle uppkomma, därest rätt till ersättning utan prövning av sambandsfrågan medgäves för vissa omsättnings- och blodsjukdomar, vissa sinnessjukdomar, lues, kräftsjukdomar, kroniska ledsjukdomar med flera sjukdomar, vilka icke berodde på yttre orsaker eller vilkas samband med sådana kunde vara ovisst. Anstalten yrkade med bestämdhet sådan ändring av de föreslagna bestämmelserna, att sjukdom, yppad under tjänstgöringen, skulle oavsett tidpunkten för dess framträdande bedömas efter samma grunder, som enligt 1927 års militärsättningsförordning gällde för under militärtjänstgöring yppad sjukdom.

Behov av särskilda regler för det i motionen berörda fall, att värnpliktig, som under tjänstgöringen ådragit sig sjukdom, under vården för denna drabbas av annan sjukdom, anser riksförsäkringsanstalten icke förefinnas. Såsom exempel på ej sällan uppkommande ersättningsfrågor av hithörande slag må nämnas sådana fall, att skadad eller insjuknad värnpliktig intages på sjukhus och där drabbas av infektionssjukdom. Dylika ersättningsfrågor synas riksförsäkringsanstalten kunna tillfredsställande regleras enligt gällande föreskrifter.

Den i motionen föreslagna utredningen bör enligt riksförsäkringsanstaltens mening i vart fall anstå i avvaktan på statsmakernas ståndpunktstagande beträffande bestämmelser för krig och beredskapstillstånd.

Under återopande av vad sålunda anförts har riksförsäkringsanstalten avgivit det yttrandet, att förevarande motioner enligt anstaltens mening icke böra föranleda någon riksdagens åtgärd.

Utskottet.

Gällande bestämmelser om ersättning för skador och sjukdomar, ådragna under militärtjänstgöring, äro främst meddelade i 1927 års militärsättningsförordning, dock att ersättningsanspråk, vilka grundas på olycksfall som inträffat eller sjukdom som yppats före den 1 januari 1928, fortfarande bedömas enligt de i 1909 års äldre militärsättningsförordning meddelade bestämmelserna. Sjukpenning, livränta och begravningshjälp bestämmas enligt 1927 års militärsättningsförordning i förhållande till den skadades årliga arbetsförtjänst efter samma regler, som gälla enligt 1916 års olycksfallsförsäkringslag. Beträffande den vid försvarsväsendet fast anställda personalen äro jämväl i fråga om den årliga arbetsförtjänstens beräknande grunderna i olycksfallsförsäkringslagen tillämpliga. För värnpliktig personal gäller, att arbetsförtjänsten uppskattas till vissa bestämda belopp, nämligen för mera kvalificerade kategorier till 2 160 kronor och för övriga till 1 764 kronor. Från och med ingången av år 1942 har begravningshjälpen till dödsbo efter avliden värnpliktig förhöjts till 250 kronor.

Genom beslut av 1941 års riksdag hava — i avvaktan på utarbetandet av definitiva bestämmelser i ämnet — provisoriskt åstadkommits vissa förbättringar av de förmåner, som tillkomma personal, vilken under militärtjänstgöring drabbas av kroppsskada. Sålunda utgår för närvarande å sjukpenning eller livränta till värnpliktig dyrtidstillägg med 30 procent, dock att i fråga om värnpliktig, som före den 1 september 1939 drabbats av olycksfall eller sjukdom, dyrtidstillägget utgör 15 procent. Till värnpliktig, som under tjänstgöring vid neutralitetsvakten drabbas av kroppsskada, må vidare jämlikt förordningen den 28 juni 1941 (nr 591) kunna utgå familjebidrag för tid, varunder han är berättigad till sjukpenning eller livränta, motsvarande minst nedsättning av arbetsförmågan med hälften. Förslag till definitiva bestämmelser om ersättning för kroppsskador, som under krig och vissa beredskapstillstånd drabba krigsmaktens personal, har framlagts av sociala försvarsberedskapskommittén. Det torde kunna förväntas, att förslaget inom en nära framtid lägges till grund för framställning i ämnet till riksdagen. Enligt vad utskottet inhämtat har vidare riksförsäkringsanstalten nyligen till Kungl. Maj:t avgivit förslag angående ändring i vissa delar av 1927 års militärsättningsförordning. Detta förslag är för närvarande föremål för remissbehandling inom försvarsdepartementet. Det under utarbetande varande förslaget till bestämmelser för krigs- och beredskapstillstånd kan förväntas förutsätta ståndpunktstaganden från statsmakternas sida av väsentlig betydelse jämväl för en revision av fredstidsbestämmelserna.

I de nu föreliggande motionerna hava förslag framställts därom, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag i olika hänseenden beträffande rätten till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring. Sålunda påyrkas i *motionen II: 7* en omprövning av frågan om ersättningarnas storlek i de fall, där föräldrar till skadad

eller avliden värnpliktig varit eller kunnat bliva beroende av den avlidne, i *motionen II: 43*, att frågan om åvägbringande av en bättre anpassning än för närvarande av de värnpliktiga personal tillkommande ersättningarna vid olycksfallsskada eller sjukdom. Ådragen under militärtjänstgöring, efter personalens civila löneförhållanden måtte göras till föremål för skyndsamt utredning, i *motionen II: 70*, att utredning måtte verkställas beträffande ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, i sådana fall, där den till skadan vållande saknar medel att gälda skadeståndet, samt i *motionen II: 150* en utredning av frågan om sådan ändring av militärsättningsförordningen, att ersättning må kunna utgå, då sjukdom eller dödsfall inträffat i samband med militärtjänstgöringen, även om det kan anses att sjukdomen eller dödsfallet föranletts av annan orsak än tjänstgöringen. I *motionen II: 7* göres vidare gällande, att nu utgående begravningshjälp i anledning av värnpliktigs död är alltför låg, vadan Kungl. Maj:t bör äga att besluta om utbetalande av högre belopp än 250 kronor.

Förstnämnda i *motionen II: 7* väckta yrkande åsyftar att skapa möjlighet till utgivande av livränta till efterlevande föräldrar till avliden värnpliktig i sådana fall, där föräldrarna icke varit för sitt uppehälle väsentligen beroende av den avlidnes arbete, men där förändrade förhållanden med avseende å föräldrarnas försörjningsförmåga kunnat väntas inträda. I likhet med riks försäkringsanstalten finner utskottet det vara ägnat att ingiva betänkligheter, att vid tillerkännande av ersättning, som är avsedd att utgå för livstiden, hänsyn skulle tagas till möjligheten av inträffande förändringar beträffande vederbörandes förmåga att själv försörja sig. Såsom anstalten framhållit, torde i varje fall med utredning i förevarande hänseende böra anstå i avvaktan på det under utarbetande varande förslaget till ersättningsbestämmelser för krig och beredskapstillstånd.

Vad angår det i *motionen II: 43* framförda förslaget om åstadkommande av en bättre anpassning än för närvarande av de enligt militärsättningsförordningen utgående ersättningsbeloppen efter de värnpliktigas civila löneförhållanden, har till stöd för kravet på en utredning av denna fråga framhållits, bland annat, att högsta sjukpenningen för värnpliktig, inberäknat därå numera utgående dyrtidstillägg, utgör 5 kronor 20 öre, under det att sjukpenning enligt olycksfallsförsäkringslagen numera kan utgå med 7 kronor om dagen. Även om svårigheter mötte att bestämma de värnpliktigas ersättning vid sjukdom och olycksfall i militärtjänstgöringen efter vars och ens civila årsinkomst, framstode det enligt motionärens mening såsom rättvist, att en förhöjning genomfördes av de belopp, till vilka den årliga arbetsförtjänsten beräknades. Riks försäkringsanstalten har i anledning härav framhållit, att vid en jämförelse mellan ersättningarna till värnpliktiga och ersättningarna enligt olycksfallsförsäkringslagen jämväl de till värnpliktiga utgående familjebidragen borde tagas i betraktande. Därest dessa förmåner medräknades, kunde förstnämnda ersättningar avsevärt överstiga

ersättning enligt olycksfallsförsäkringslagen. Emellertid äga bestämmelserna om familjebidrag till skadade värnpliktiga, såsom anstalten anfört, tillämpning allenast i den mån krigsfamiljebidragsförordningen varit för den värnpliktige gällande under tjänstgöringen, varjämte familjebidrag utgår endast för tid, varunder den värnpliktige är berättigad till sjukpenning eller livränta, motsvarande minst nedsättning av arbetsförmågan med hälften. Därest man bortser från den provisoriska förmånen av familjebidrag, torde det icke kunna bestridas, att kravet på en ökad likställighet mellan de värnpliktigas förmåner vid olycksfall och sjukdom och ersättningarna enligt olycksfallsförsäkringslagen äger ett visst fog. Frågan om en differentiering av de värnpliktigas ersättningar efter deras civila inkomstförhållanden utgör emellertid ett problemkomplex, som för sin lösning tarvar ingående överbäganden. Utskottet förutsätter, att frågan uppmärksammas i samband med en blivande revision av 1927 års militärsättningsförordning.

Det i motionen II: 70 framförda utredningskravet åsyftar att få till stånd en författningsmässig reglering av rätten till ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring, i sådana fall, där den till skadan vållande befunnits sakna medel till gäldande av skadeståndet. I likhet med riksförsäkringsanstalten hyser utskottet den uppfattningen, att dylika ersättningsfrågor, liksom hittills, böra upptagas till prövning från fall till fall. Den i motionen förordade utredningen är för den skull enligt utskottets mening icke av behovet påkallad.

Vad det i motionen II: 150 väckta förslaget beträffar, åsyftar detsamma, såsom förut nämnts, att utredning skulle verkställas rörande sådan ändring av bestämmelserna i 1927 års militärsättningsförordning, att ersättning må kunna utgå, då sjukdom eller dödsfall inträffat i samband med militärtjänstgöring, även om sjukdomen eller dödsfallet kan anses ha föranletts av annan orsak än tjänstgöringen. Riksförsäkringsanstalten har i anledning härav uttalat, att det på grundval av vunna erfarenheter kunde starkt ifrågasättas, om tillräckliga skäl föreläge för en uppmjukning av bestämmelserna på förevarande område. Med hänsyn till svårigheterna att överblicka de konsekvenser — bland annat av ekonomisk art — som skulle uppkomma, därest kravet på samband mellan sjukdomen eller dödsfallet och tjänstgöringen eftergives, finner sig utskottet svårligen kunna intaga annan ståndpunkt än riksförsäkringsanstalten, även om givetvis fall kunna inträffa, där ett avsteg från huvudregeln kan förefalla behjärtansvärt. I förevarande motion har även berörts frågan om ersättning för det fall, att värnpliktig, som under tjänstgöring ådragit sig sjukdom, under vården för denna drabbas av annan sjukdom. Då dylika ersättningsfrågor torde kunna tillfredsställande regleras enligt nu gällande föreskrifter, synes någon ändring på denna punkt knappast vara av behovet påkallad. I anslutning till vad utskottet nu anfört vill utskottet i likhet med riksförsäkringsanstalten uttala, att den i motionen II: 150 föreslagna utredningen i allt fall synes

böra anstå i avvaktan på statsmakternas ståndpunktstagande beträffande bestämmelser för krig och beredskapstillstånd.

Beträffande slutligen den i motionen II: 7 framförda tanken på en ytterligare förbättring av den begravningshjälp, som utgår vid dödsfall under militärtjänstgöring, må allenast framhållas, att gällande bestämmelser härutinnan trätt i kraft så nyligen som vid innevarande års ingång. Med hänsyn härtill finner utskottet förutsättningar ej vara för handen för en jämkning av bestämmelserna i fråga.

Under hänvisning till det ovan anförda finner sig utskottet böra avstyrka bifall till de i de föreliggande motionerna väckta förslagen.

Utskottet hemställer således,

att förevarande motioner II: 7, II: 43, II: 70 och II: 150 ej må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 28 april 1942.

På bankoutskottets vägnar:

BJ. HOLMGREN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Berling, Sandén, Friggeråker, von Horn**, *Ohlin, Leander, Nordenson* och *Edin**;

från andra kammaren: herrar *Holmgren, Andersson* i Falkenberg*, *K. A. Westman**, *Hall**, *Andersson* i Munkaljungby*, *Hilding, Eriksson* i Sandby* och *Sundberg*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.